

ОСНОВНІ МОТИВИ ЗДІЙСНЕННЯ УГОД M&A В БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ

Яременко Наталія Сергіївна

асистент кафедри економічної кібернетики ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ»

Криза 2008-2009 рр. спричинила активне обговорення теми банківських злиттів та поглинань (Mergers and Acquisitions, надалі – M&A). Звичайно, що не всі банки зберегли свої позиції, тому ті, для кого криза минула з найменшими втратами, мають можливість допомогти менш успішним «колегам». У зв'язку з підвищенням вимог до мінімального розміру регулятивного капіталу банків до 120 млн. грн. актуальними стають процеси злиття та поглинання [1]. Однак перш ніж вдаватися до таких кардинальних рішень, необхідно прорахувати всі «за» та «проти». У зв'язку з цим, доцільно звернути увагу на основні мотиви, які спонукають банки до здійснення угод злиття чи поглинання.

Аналізуючи світовий досвід можна виділити основні мотиви-імпульси до банківських M&A (див. рис. 1).

Зовнішніми мотивами виступають зовнішні фактори, які відіграють вирішальну роль у активізації процесів банківського злиття та поглинання. Це технологічний розвиток, фінансова ліберизація, а також процеси глобалізації.

Добре відомо, що банківські послуги потребують дорогих технологічних інвестицій. Даний факт і виступає основним мотивом банків до злиття чи поглинання, оскільки це дасть змогу зменшити середню величину витрат на одну послугу через розширення клієнтської бази.

За останні два десятиліття в розвинених країнах було знято переважну кількість обмежень діяльності ринку M&A, розроблено правову базу, що стимулює і заохочує банки до злиття та поглинання.

Рисунок 1 – Основні мотиви злиття та поглинання банків

Глобалізаційні процеси у фінансовій сфері призводять до підвищення міжнародної конкуренції, що і є стимулом до об'єднання. Таким чином процеси М&А дають банкам змогу вирішувати проблеми конкуренції на міжнародних ринках, що зумовлені глобалізацією фінансових послуг.

Внутрішні мотиви злиття та поглинання банків розглядають у вигляді двох груп: економічні та неекономічні.

Серед економічних мотивів реструктуризації банків ключове місце займає прагнення отримати і підсилити синергетичний ефект, коли сукупний результат взаємодоповнюючої дії активів декількох банків набагато перевищує суму результатів окремих дій цих банків.

Мотив економії на масштабі полягає в тому, що об'єднаний банк може зменшити відділи чи операції, що часто дублюються, що дозволить зменшити витрати, тим самим збільшуючи прибуток.

Мотив економії сфери може базуватися як на скороченні витрат так і на підвищенні доходів. Скорочення витрат полягає в досягненні економії від

масштабу, підвищенні продуктивності і зниженні вартості залучених ресурсів. Підвищення доходів пов'язане з можливістю об'єднаного банку запропонувати існуючій клієнтській базі більш широкий спектр продуктів і послуг шляхом перехресних продаж.

Збільшення частки ринку – це мотив, який передбачає, що банки будуть поглинати своїх основних конкурентів і тим самим збільшувати свою владу для встановлення цін. Наприклад, банківські ринки ЄС можуть бути охарактеризовані як система національних олігополій [5].

Податкові мотиви, проявляються, коли високоприбутковий банк, що має велике податкове навантаження, купляє банк зі значними податковими пільгами, які будуть використані для створеного об'єднання.

Диверсифікація ризиків дуже поширений мотив М&А. Головним аргументом являється те, що інтеграція двох банків може привести до зниження банківських ризиків та ймовірності банкрутства, якщо грошові потоки фірм не мають кореляційного зв'язку.

Сучасні дослідження в області М&А виділяють неекономічні мотиви здійснення цих угод. Розглянемо ієрархічну класифікацію мотивів Маслоу, яка знайшла широке застосування за межами психології. Як відомо, Маслоу виділяв п'ять рівнів потреб: фізіологічні потреби, потреби в безпеці, соціальні потреби, потреби в повазі, самореалізації (див. рис. 2).

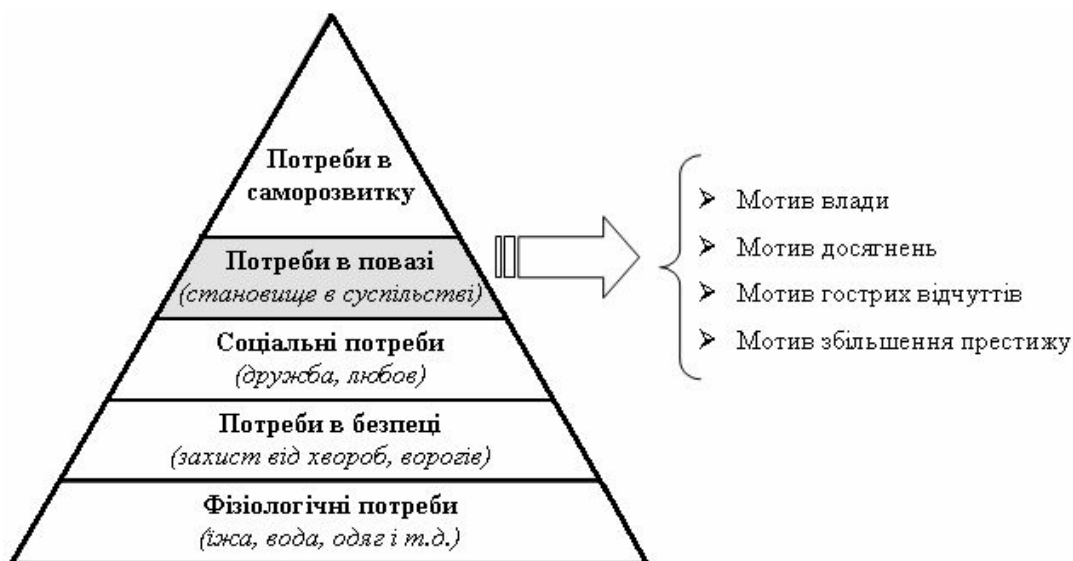

Рисунок 2 – Піраміда Маслоу в розрізі неекономічних мотивів М&А

Перший і третій рівні потреб не можуть бути задоволені в результаті M&A, тому їх не доцільно розглядати в якості мотивів злиття чи поглинання. Потреби в безпеці відповідають за стійкість до злиття чи поглинання, що не є об'єктом дослідження. Мотиви п'ятого рівня також не мають прямого відношення до прийняття рішень про злиття чи поглинання. Особливу ж увагу доцільно звернути на мотиви четвертого рівня – прагнення до продуктивності, успіх і визнання в професійному та суспільному житті. Основними мотивами даного рівня є мотив до влади, досягнення, престижу та гострих відчуттів [6].

Мотив влади полягає в прагненні впливати на інших. Особи з високорозвиненим мотивом досягнень шукають проблемні завдання, складні, але здійсненні.

Мотив гострих відчуттів розуміється як пошук нових яскравих вражень та досвіду і готовність йти заради них на ризик.

Престиж розуміється як визнання і повага в колі фахівців або становище в суспільстві.

Підводячи підсумок, можна сказати, що розглянуті мотиви-імпульси до злиття чи поглинання зазвичай визначають і цілі проведення угоди для кожного її учасника.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України [Електронний ресурс]: постанова Національного банку України від 9 червня 2010 р. № 273. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0471-10>.

2. Pasiouras, F. Bank M&As: Motives and Evidence [Електронний ресурс] / Fotios Pasiouras, Sailesh Tanna, Constantin Zopounidis. – Режим доступу: http://ebooks.worldscinet.com/ISBN/9789812703200/9789812703200_0001.html.

3. Lausberg, C. Motives and non-economic reasons for bank mergers and acquisitions [Електронний ресурс] / Carsten Lausberg, Teresa Stahl. – Режим доступу: [http://www.carstenlausberg.de/doc/Motives_for_bank_mergers_\(Lausberg,_Stahl\)_ICFAI_Bank_Mgmt..PDF](http://www.carstenlausberg.de/doc/Motives_for_bank_mergers_(Lausberg,_Stahl)_ICFAI_Bank_Mgmt..PDF).